

2023-09-25

Finansdepartementet
Justitiedepartementet
fi.registrator@regeringskansliet.se
ju.registrator@regeringskansliet.se

Framställan om målvaksregister

Svenska Bankföreningen hemställer om att det införs ett system för informationsdelning, förslagsvis i form av ett målvaksregister, i syfte att öka effektiviteten i bekämpningen av bedrägerier. Registret bör innehålla uppgift om målvakters namn, personnummer eller andra uppgifter för identifiering, kontonummer och modus, dvs. använt tillvägagångssätt. Registret bör hållas av Polismyndigheten och bankerna bör kunna ansluta sig till registret.

Inledning

Den finansiella brottsligheten har förändrats. Brottsligheten har blivit mer inriktad mot individen och mer personlig. Bedrägerier med inslag av social manipulering, exempelvis telefonbedrägerier (vishing), har ökat markant och fortsätter att öka. Polisens brottsofferanalys visar att brottsoffren som regel är i 80-årsåldern¹. År 2022 var brottsvinsterna från telefonbedrägerier i Sverige 619 miljoner kr². Bankerna har stoppat en del av dessa transaktioner och återfört pengarna till de kunder som har drabbats men det förebyggande arbetet behöver stärkas. Summan av brottsvinster för perioden januari-juli 2023 var 23 procent högre än för motsvarande period 2022³.

Organiserad brottslighet med stort våldskapital påverkar i dag bankerna på områdena fysisk säkerhet, bedrägeri och penningtvätt där de olika delarna går in i varandra. Enligt Polisen kan närmare hälften av bedrägeribrotten kopplas till organiserad brottslighet och gängkriminalitet. Medlen används för investeringar i både kriminella miljöer och i den lagliga ekonomin⁴. Totalt har drygt 80 000 personer registrerats som skäligen misstänkta för bedrägeribrott under perioden 2018–2021⁵.

¹ Polisen, Nationellt bedrägericentrum, rapport Brottssofferanalys, diarienummer A221025/2022, 2022-04-13.

² Polismyndigheten, Brottsvinsterna för bedrägeribrottsligheten 2022, 2023-04-21, diarienummer A232846/2023.

³ Nationellt bedrägericentrum NOA, Lägesbild juli 2023.

⁴ Rapporten Hotbilda-bedomning för Sveriges banker, maj 2023, [Hotbilda-bedomning för Sveriges banker | Swedishbankers](#)

⁵ De dödliga bedrägerierna, en rapport om bedrägeribrottslighet och skjutvapenvåldet Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, Nationellt Bedrägericentrum.

Effektiviteten i brottsbekämpningen måste höjas. Utöver de åtgärder som bankerna kan genomföra själva, har Bankföreningen identifierat ett antal viktiga åtgärder för att effektivt motverka bedrägerier. Bankföreningen har lämnat in framställningar om telefonbedrägerier och s.k. spoofing (maj 2023)⁶, frågor om identifiering (juni 2023)⁷ och om att begränsa tillgången till personuppgifter på söktjänster (augusti 2023)⁸.

Ytterligare en åtgärd som kan bidra till att bekämpa bedrägerier handlar om informationsdelning och framför allt informationsdelning om målvakter. I bankernas arbete mot bedrägerier har det uppmärksammats en omfattande förekomst av penningmålvakter (se mer om målvakter nedan). Inte sällan deltar de i seriebrottslighet, där ett modus används av samma person eller nätverk mot flera kunder och i flera banker.

Bankerna upptäcker målvakter och förhindrar bedrägerier i bankerna i dag, men denna förmåga behöver stärkas. Ett bedrägeriupplägg involverar ofta flera banker. Brottsvinster kan snabbt flyttas mellan konton i olika banker. Utan en bredare och snabbare kunskap riskerar banken att inte agera när den ingår i en sådan transaktionskedja. Vidare kan en målvakt som upptäcks i en bank fortsätta agera i en annan bank, om den andra banken saknar kunskap om att personen är målvakt. Bankerna behöver veta vem de ska leta efter. Det är därför angeläget att både privata och offentliga aktörer, som var för sig har information på detta område, samarbetar och delar uppgifter med varandra.

Det behövs ett system för att dela informationen, förslagsvis i form av ett målvaktsregister, som ger bankerna tillgång till de uppgifter som behövs för att effektivt kunna riskbedöma sina kunder och övervaka de transaktioner som sker i banken.

Målvakter

Det finns olika typer av målvakter. Med målvakt avses bl.a. en person som utses till företrädare för ett aktiebolag eller en förening, men utan att han eller hon har för avsikt att delta i verksamheten eller utföra några uppgifter. En sådan målvakt kan bl.a. sättas in i bolag som har förvärvats eller bildats för kriminella syften. Syftet med att låta registrera målvakter är att dölja de personer som i själva verket kontrollerar företaget och som kan använda det för att begå olika former av ekonomiska brott. Användningen av sådana målvakter är starkt förknippad med ekonomisk brottslighet där bolag används som brottsverktyg.⁹

Med målvakt avses också penningmålvakter. En penningmålvakt är en person som tvättar pengar genom att upplåta sitt konto och hjälper till att flytta, ta ut eller föra

---

⁶ [j230515f.pdf \(swedishbankers.se\)](#)

⁷ [j230619f.pdf \(swedishbankers.se\)](#)

⁸ [j230829f.pdf \(swedishbankers.se\)](#)

⁹ Se SOU 2023:34.

över pengar som kommer från brottslig verksamhet.¹⁰ Bedömningen är att det kan ske såväl medvetet som omedvetet.

En penningmålsvakt är alltså en möjliggörare för finansiell brottslighet. Unga människor utnyttjas och används ofta som målsvakter, vilket kan vara en ingång till grövre kriminalitet. Det finns ett stort antal penningmålsvakter som är verksamma i Sverige, mörkertalet är sannolikt stort. Vid den senaste telefonbedrägerivågen år 2018–2019 identifierade Polisen tiotusentals målsvakter från 15 aktiva brottskluster. Det står helt klart att det stora antalet kräver ett fungerande flöde av information mellan bankerna och Polisen för att höja effektiviteten i brottsbekämpningen.

Denna framställning handlar om penningmålsvakter. Det bör dock i sammanhanget lyftas fram att det finns anledning att se över om bankerna på ett strukturerat sätt kan få åtkomst också till uppgifter om de bolag och föreningar som har företrätts av målsvakter. Dessa bolag och föreningar är sannolikt kunder i bankerna. Den informationen bör bankerna ha tillgång till för att effektivt kunna hantera den risk som dessa medför för att de utnyttjar banken för t.ex. penningtvätt. Som framgår av betänkandet Bolag och brott – några åtgärder mot oseriösa företag, s. 258 (SOU 2023:34) är de brottsbekämpande myndigheternas iakttagelser att förekomsten av denna typ av målsvakter är omfattande.

Informationsdelning

Informationsdelning mellan banker – behov av funktionsbrevlåda

Bankerna har möjlighet att dela information med varandra om bedrägerier inom de ramar som ges i 6 kap. lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen). En förutsättning för att bankerna ska få dela uppgifter med varandra är att uppgifterna har lämnats till Polisen (6 kap. 5 § betaltjänstlagen).

Polisen kan informeras på olika sätt, men det finns ett starkt önskemål hos bankerna om en enkel och formaliserad process för detta, t.ex. en särskild e-postadress, en s.k. funktionsbrevlåda. En formaliserad process skulle möjliggöra ett effektivare informationsutbyte bankerna emellan. Genom att dela information med varandra skapas förutsättningar för att identifiera målsvakter och begränsa deras tids- och handlingsutrymme att göra överföringar samt bättre förutsättningar för bankerna att kunna återföra brottsvinster.

En funktionsbrevlåda skulle också innebära att Polisen får informationen från bankerna på ett strukturerat sätt, vilket bl.a. skulle kunna få positiva effekter för myndighetens förfrågningar till bankerna. I förlängningen bör informationen också kunna bidra till arbetet med att hantera de utmaningar som samhället står inför (jfr Polisens

---

¹⁰ [Penningmålsvakt | Polismyndigheten \(polisen.se\)](#)

rapport De dödliga bedrägerierna¹¹). Det är dock angeläget att de uppgifter som lämnas till Polisen omfattas av bestämmelser om sekretess och god informations-säkerhet, för att skydda de uppgifter som bankerna har lämnat till Polisen.

Målvaksregister

I bankernas arbete för att förhindra och bekämpa bedrägerier har det uppmärksamats en omfattande förekomst av penningmålvakter. Bankerna behöver veta vem de ska leta efter för att kunna arbeta förebyggande och kunna agera snabbt när ett bedrägeri har genomförts. Bankerna behöver därför kunna få tillgång till information om målvakter som andra aktörer besitter. Den information som Polisen får från bankerna när myndigheten informeras enligt 6 kap. 5 § betaltjänstlagen och annan information som finns hos Polisen behöver tillgängliggöras för bankerna och användas i det förebyggande arbetet mot bedrägerier. Det bör göras genom ett system för informationsdelning, förslagsvis genom ett register över målvakter.

Registret bör innehålla uppgift om målvakternas namn, personnummer eller andra uppgifter för identifiering, kontonummer och modus, dvs. använt tillvägagångssätt.

Registret bör hållas av Polisen, som är brottsutredande myndighet. Bankerna bör kunna ansluta sig till registret, företrädesvis genom en API-lösning¹², och få uppdaterad information som kan användas i det proaktiva arbetet.

Det kan framhållas att informationsdelningen inte syftar till att stänga ute kunder från bankernas produkter och tjänster (det finansiella systemet), utan till att bättre kunna hantera risken med kunderna. Från bankernas perspektiv handlar det främst om att stärka skyddet för kunderna mot att drabbas av bedrägerier samt om att härleda och återta brottsvinster och därigenom öka konsumentskyddet. Det handlar också om att försvåra för kunderna att agera som målvakter eller på annat sätt delta i bedrägeriupplägg. Om bedrägerier förebyggs och förhindras innebär det även en minskad risk för att bankerna i nästa led ska utnyttjas för penningtvätt.

Exempel

En bedragare har tagit reda på en persons personnummer och andra uppgifter i syfte att socialt manipulera personen. Bedragaren ringer till personen och förmår denne att signera ett uppdrag med sitt BankID. Den drabbade personen är kund i Bank A. Pengar förs över från den drabbade personens konto i Bank A till ett konto i

---

¹¹ De dödliga bedrägerierna, en rapport om bedrägeribrottslighet och skjutvapenvåldet Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, Nationellt Bedrägericentrum.

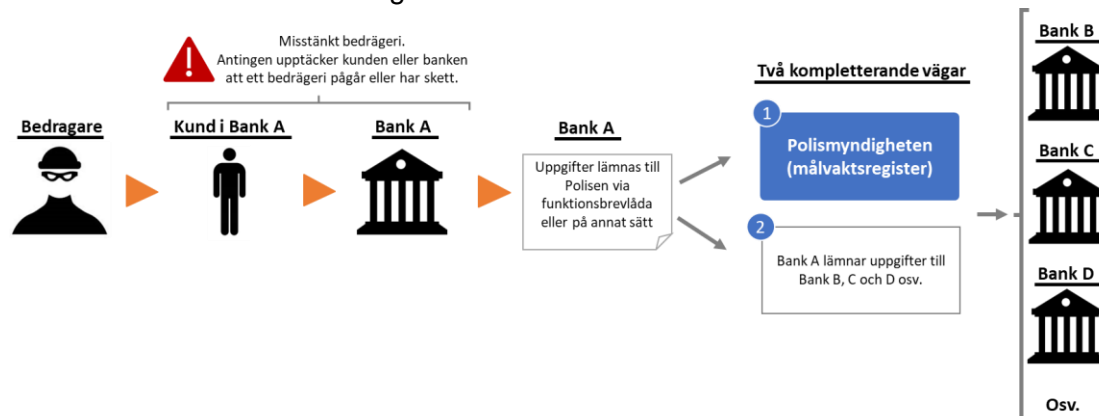
¹² Ett API fungerar som en "brygga" för olika system att utbyta data. API är ett väletablerat sätt för kommunikation bankerna emellan. I en API är både avsändare och mottagare av data identifierade för varandra.

Bank B som tillhör en person som är penningmålsvakt. Målsvakten flyttar därefter pengarna till en mottagare i Bank C.

Bank A eller kunden i bank A upptäcker bedrägeriet. Om Bank B får information från Bank A om den misstänkta transaktionen ökar sannolikheten att kunna stoppa transaktionen redan i Bank B och återföra pengarna till den drabbade kunden. För att Bank A ska kunna informera Bank B om den misstänkta transaktionen behöver Bank A först ha lämnat uppgifter till Polisen.

Om Bank B redan hade haft information om att en kund i banken kunde misstänkas vara målsvakt, hade risken för att bedrägeriet kunde genomföras fullt ut kunnat minska betydligt och sannolikheten för att beloppet kunde återföras till den drabbade kunden ökat ytterligare. Sådan information bör bankerna få genom ett målsvaktsregister. Ett målsvaktsregister skulle alltså möjliggöra för bankerna att kunna ta del av relevant information om målsvaktskonton och därmed bli effektivare och snabbare i sin riskbedömning av kunden.

Illustration informationsdelning.

Förväntade effekter av en funktionsbrevlåda och ett målsvaktsregister

- Ökat kund- och konsumentskydd.
- Effektivare riskbedömning av kunder och hantering av kunders tillgång till olika betalprodukter.
- Effektivare monitorering (övervakning) för att stoppa transaktioner och brottsvinster innan de kommer in på en målsvakts/bedragares konto.
- När det blir svårare att utnyttja det finansiella systemet för bedrägerier och när risken för att upptäckas blir större, bör det leda till ett minskat intresse för kriminella att genomföra bedrägerier i det finansiella systemet och i förlängningen en minskad risk för penningtvätt kopplat till bedrägerier.
- Förebyggande effekt genom att unga människor i mindre utsträckning används som målsvakter och riskerar att hamna i grövre kriminalitet.

Med anledning av att telefonbedrägerier ökar i allt snabbare takt bör det ligga i allas intresse att bryta denna negativa utveckling. Bankföreningen ser därför starka behov av att lagstiftningsförändringar och andra nödvändiga åtgärder inom området vidtas omgående.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Hans Lindberg

Hanna Wetter

Peter Göransson